

трябва да минете и вие с по няколко човека, то за това нито няма и да усетят. Дядо Жельо нарочно дохожда при мене и ме задължи да ви пиша нарочно за него, да бъдеш известен, че е готов и той, и щом решите за вървене, да му явите непременно."

След това Р. Атанасов разкрива възгледа си за това, как може да бъде успешна започващата въоръжена освободителна борба. "Аз съм убеден - пише той, - че никой път народът без войводите не ще може да се вдигне, затова трябва с време да се примъкнат по-познатите войводи и да си отидат на определените места и, като се поразумеят с народа, тогава издрапай стари хайдуци, че напред, Бог е с нам. Ако чакаме пак като миналата есен отвътре да се вдигнат, то няма да го видим."

По-нататък Р. Атанасов отново се спира на поведението на "старите", които "още мислят [и] се буткат какво да правят". Затова той съветва Хитов, ако иска да се увери по-добре за тяхното отношение, да се свърже с К. Цанков, който "е със старите добре, и той ще ви яви всичко: дали трябва да се отнесеш до тях, или не".

В следващата част на писмото си Р. Атанасов отделя значително място на преговорите, които сръбски офицери, пратени от Белград, водили с български представители в Букурещ. Тия преговори не дали резултат. "Мненията им - пише Р. Атанасов - не се посрещнаха. - Тука трябваше да пратят [сърбите] човек с млада идея. Драгашевич е фанатик, за таз работа беше Илич капитан, що ни предаваше фортификация. С него можеше всичко да се споразумее, а не като Драгашевич да каже, че трябвало всичките момчета от Влашко да се пратят в Сърбия." Като изразява съмнение в искреността на сръбските власти и техните представители, Атанасов укорява и Л. Каравелов, който съдействал за преговорите с Драгашевич, ползващ се сред участниците във Втората легия с лоша слава на един от най-агресивните сръбски шовинисти, особено към българите.

На 22 април с.г. войводата отговаря от Кладово на Р. Атанасов в Галац, като настоява той да се срещне с Георги Живков, от когото ще научи новини от България и Сърбия. Заедно с това го уведомява, че още не се е срещал с Филип Тотю, за да се споразумеят за преминаването в България и също настоява да се действа бързо и сплотено.⁵¹

През тревожните и напрегнати дни и месеци на пролетта и лятото на 1876 г. освен с П. Хитов Рафаил Атанасов поддържа интензивни връзки и с друг виден деец на българската емиграция - Киряк Цанков. За илюстрация може да се посочи, че само за периода 15 юли-21 август той изпраща до него шест писма, а знаем, че писането не е негова стихия. Основното съдържание на кореспонденцията между двамата дейци засяга най-важните въпроси на българското освободително движение по онова време: подготовката на въстание в България, формирането на чети в Румъния и Сърбия, връзките с някои от известните войводи, усилията за обединяване силите на емиграцията, съмненията в искреността на сръбската политика към българите и т.н.

Още в писмото си до К. Цанков от 26 март 1876 г. Р. Атанасов го осведомява за ангажимента, поет от Ф. Тотю да премине в България с чета, като се споразумее и с останалите войводи; за това че е убедил П. Хитов, "че трябва согласно с всичките